

МУЛЬТИМЕДІЙНИЙ ПІДХІД ДО ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩОМУ ВІЙСЬКОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

УДК 378.14:930.20

Т. В. Ваколюк

Інтеграція України до світової спільноти та розширення міжнародних зв'язків ставлять нові вимоги до рівня професійної підготовки спеціалістів вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ). Усе більше уваги приділяється вивченню іноземних мов, оскільки іноземні мови є необхідною складовою розвитку міжнародних відносин, культурного обміну між представниками різних країн, обміну інформацією та проведення наукових конференцій. Знання іноземної мови вважаються необхідними для громадян нової Європи, а також для громадян – України. До випускників ВВНЗ ставляться додаткові вимоги щодо володіння іноземними мовами. Потреба сучасного суспільства у спеціалістах, які вільно володіють іноземною мовою у побуті, професійній та службово-оперативній діяльності, зумовлює необхідність пошуку нових конструктивних ідей та педагогічних технологій для вирішення проблеми інтенсифікації навчання іноземних мов. Усе це потребує пошуку більш ефективних засобів навчання, а саме використання інтенсивного методу.

В основі процесу навчання за інтенсивним методом лежить спілкування іноземною мовою, яке виступає одночасно метою навчання, основним засобом та умовою його досягнення. Спілкування іноземною мовою пронизує весь процес навчання. Сучасну модель навчання складно уявити без використання новітніх технологій навчання англійської мови – без використання мультимедійних засобів навчання та мультимедійних технологій навчання.

Таким чином, актуальність дослідження проблеми інтенсивного навчання англійської мови професійного спілкування обумовлена соціальними потребами в спеціалістах з високим рівнем знань англійської мови, що, у свою

чергу, вимагає вивчення процесу формування іншомовної компетенції курсантів вищих військових навчальних закладів.

Проведений аналіз наукової літератури [1–4], присвяченої проблемам використання мультимедійних технологій у навчанні іноземної мови, показав, що ці проблеми є дуже актуальними в усіх країнах, включаючи англomовні. Але вивчення проблем англomовної підготовки спеціалістів ВВНЗ підтверджує той факт, що англomовна підготовка курсантів не відповідає сучасним вимогам.

Аналіз визначних педагогічних праць дає підстави стверджувати, що популярне в наш час застосування інтенсивного методу навчання іноземної мови обумовлене цілою низкою психолого-фізіологічних, дидактико-когнітивних і соціально-політичних факторів. Важливими аргументами на користь інтенсивного навчання є, на думку вчених, практична цілеспрямованість процесу навчання, яка дозволяє учням щонайшвидше побачити результати навчання іноземної мови [1].

Метою даної статті є визначення шляхів використання методів і прийомів інтенсивного навчання іноземної мови курсантів ВВНЗ засобами мультимедіа. Завданням статті є:

- 1) виявити шляхи підвищення ефективності інтенсивного навчання іноземної мови при використанні мультимедійних технологій;
- 2) визначити методи та прийоми використання мультимедіа для інтенсивного навчання іноземної мови.

Для ефективною навчальною роботою необхідне якісне дидактичне забезпечення – комплекс взаємопов'язаних за дидактичними завданнями освіти та виховання різних видів змістовної навчальною інформації на різних носіях (у паперовому та електронному виглядах), розроблених з урахуванням вимог педагогіки, психології та інших наук [4]. Мультимедійні технології є засобом навчання в педагогічній системі інтенсивного навчання, що містить елементи, властиві будь-якій дидактичній системі. Тепер мультимедійні програми є додатковим засобом організації навчального процесу в межах традиційної освітньої системи. Проаналізувавши методи та підходи вітчизняних і зарубіжних авторів до інтенсивного навчання іноземної мови, а саме

Н. І. Бичкової, Ю. К. Бабанського, Н. Б. Ішханян, можна виділити такі характерні особливості інтенсивного навчання:

оволодіння іноземною мовою за короткий час за рахунок мобілізації ресурсів особистості та її прихованих резервів;

іноземна мова не вивчається, у неї вживаються через спілкування;

заняття починаються зі спілкування, а не із засвоєння граматичних правил;

навчання іншомовного спілкування проходить у формі рольової гри;

ефективнішим є мультимедійний підхід, заснований на використанні декількох взаємодоповнюючих інформаційних технологій [1–5].

Згідно з дослідженнями Д. Джонсона, М. В. Кларина та інших педагогічні методи та прийоми, які використовуються при інтенсивному навчанні іноземної мови засобами мультимедіа у ВВНЗ, можна класифікувати так:

методи навчання за допомогою взаємодії курсанта з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача. Для розвитку цих методів характерний мультимедійний підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж;

методи індивідуалізованого викладання і навчання, для яких характерні взаємини одного курсанта з одним викладачем чи одного курсанта з іншим курсантом (навчання “один до одного”);

методи, в основі яких лежить надання студентам навчального матеріалу викладачем, коли курсанти не відіграють активної ролі у комунікації (навчання “один до багатьох”). Ці методи, властиві традиційній освітній системі, одержують новий розвиток на базі сучасних інформаційних технологій;

методи, для яких характерна активна взаємодія між усіма учасниками навчального процесу (навчання “багато до багатьох”). Розвиток цих методів пов'язаний з проведенням навчальних колективних дискусій, рольових ігор та презентацій полілогів [6].

Наш досвід педагогічної діяльності у ВВНЗ дає підстави стверджувати, що проблема формування англомовної компетенції курсантів ВВНЗ має багато різних аспектів і може бути охарактеризованою як така, що не є достатньо вивченою. Їй притаманна наявність деяких протиріч:

перше протиріччя полягає між теоретичним і практичним відношенням до проблеми з боку всіх учасників навчального процесу;

друге – між розумінням необхідності знання англійської мови та фактичним рівнем знань мови;

третє – між розумінням необхідності використання мультимедійних засобів і технологій у викладанні англійської мови з використанням Інтернет-ресурсів і відсутністю будь-яких змін як у плануванні навчального процесу, постановці нових завдань, уточненні мети кожного рівня навчання, так і в розробці системного підходу до використання мультимедійних засобів навчання, створенні нових, більш сучасних і ефективних технологій і методів навчання.

Спостереження викладачів ВВНЗ за навчальним процесом на заняттях з іноземної мови дає підстави стверджувати, що застосування інтенсивного методу з використанням мультимедійних технологій має такі переваги:

навчає “живої” розмовної мови;

дає можливість заговорити, починаючи з першого заняття;

знайомить з культурою та традиціями країни мови, що вивчається;

враховує індивідуальні потреби кожного;

допомагає здолати мовний бар'єр;

передбачає максимізацію обсягів навчального матеріалу;

проходить у дружній неформальній атмосфері.

Таким чином, впровадження сучасних та інноваційних підходів до викладання англійської мови курсантам ВВНЗ є використанням мультимедійних засобів навчання. Усі ці технічні засоби значно змінюють можливості викладача, роблять заняття більш насиченим і продуктивним. З'являється таке поняття, як технічна насиченість уроку. Мультимедійні проектори дають можливість матричної презентації матеріалу, яка відриває курсанта і викладача від друкованого тексту, від

послідовного зчитування та заучування напам'ять. З'являється нова методика викладання – мультимедійна технологія.

На нашу думку, правильне і системне використання цієї методики дає можливість збільшити обсяг навчального матеріалу в десятки разів, досягнути достатньо високого рівня володіння англійською мовою.

Мультимедійні засоби, які використовуються в навчанні іноземної мови у ВВНЗ, поділяються:

на автоматизовані освітні системи (комплекси навчально-технічних і навчально-методичних засобів, що забезпечують активну діалогову взаємодію між комп'ютерною системою та тим, хто навчається);

експертні освітні системи (містять знання визначеної предметної сфери і призначені для надання допомоги викладачам та тим, хто навчається);

навчальні бази даних та навчальні бази знань (дозволяють сформувати набір мультимедійних даних для заданого класу навчальних завдань і проводити вибір, сортування, аналіз і обробку інформації цих наборів);

освітні комп'ютерні телекомунікаційні мережі.

За функціональним призначенням вітчизняні науковці поділяють мультимедійні засоби навчання на навчальні (надають навчальну інформацію), діагностичні (визначають рівень підготовки та інтелекту того, хто навчається), інструментальні (відповідають за конструювання, підготовку навчально-методичних матеріалів і створення сервісної надбудови), предметно орієнтовані (призначені для імітаційного моделювання), управляючі (управляють діяльністю студентів у процесі виконання роботи), адміністративні (відповідають за автоматизацію процесу навчання), тренувальні (тренажери), контролюючі (контроль за рівнем засвоєння матеріалу), інформаційно-довідкові, імітаційні, демонстраційні, ігрові та позакласні [3].

Практика використання сучасних засобів навчання у ВВНЗ (програмні, або Software: мультимедійні підручники, диски, універсальні енциклопедії, презентації, відео-, аудіоматеріали, ресурси Інтернету; обладнання, або Hardware: ПК, аудіо-, відеоапаратура, мультимедійний проектор, інтерактивна

дошка) показує, що значно покращується якість подавання матеріалу заняття і ефективність його засвоєння курсантами ВВНЗ.

Мультимедійні засоби навчання як різновид комп'ютерних технологій об'єднують у собі традиційну статичну візуальну інформацію (текст, графіку) і динамічну інформацію (мову, музику, відео, анімацію), обумовлюючи можливість одночасного впливу на зорові і слухові органи чуття тих, хто навчається. Тому, на нашу думку, впровадження мультимедійних технологій у навчальний процес ВВНЗ значно підвищує якість презентації навчального матеріалу та ефективність його засвоєння курсантами, збагачує зміст навчального процесу, підвищує мотивацію до вивчення англійської мови, створює умови для більш тісної співпраці між викладачами і курсантами.

Аналіз практичного досвіду викладачів ВВНЗ показує, що використання мультимедійних технологій навчання органічно вписується в навчальний процес. Мультимедійні технології мають безперечні переваги над іншими навчальними технологіями. Це можливість поєднання логічного та образного способів засвоєння інформації, активізація освітнього процесу за рахунок посилення наочності, інтерактивна взаємодія, що дозволяє управляти пред'явленням інформації, індивідуально змінювати настройки, вивчати результати, змінювати швидкість подавання інформації та кількість повторювань, що повинні задовольняти індивідуальні академічні потреби. Мультимедійні технології навчання забезпечують гнучкість та інтеграцію різних типів мультимедійної навчальної інформації. Включаючись у навчальний процес, де використовуються мультимедійні технології навчання (мережні технології, електронні підручники), курсант стає суб'єктом комунікативного спілкування з викладачем, що сприяє розвитку його самостійності і творчості в навчальній діяльності.

Проведене опитування викладачів ВВНЗ виявило, що впровадження мультимедійних технологій навчання в навчальний процес неможливе:

без розробки концепцій побудови програми навчання англійської мови курсантів ВВНЗ;

підготовки педагогічних кадрів відповідного рівня;
створення спеціального центру мультимедійних технологій;
формування нових засобів навчання та інформаційних ресурсів факультету;

створення спеціально обладнаних аудиторій з мультимедійним проектором, комп'ютером, екраном (мультимедійною дошкою), з доступом до Інтернету, електронних бібліотек, медіатеки.

Отже, дослідження в галузі педагогічних технологій підтверджують, що найбільш ефективним є навчання іноземних мов з використанням інтенсивного методу, який включає обговорення, інтенсивну розумову активність та колективну діяльність. Перспективним напрямом роботи в системі інтенсивного навчання іноземних мов є інтегрований підхід до вирішення основних завдань, які поєднують у цій системі: комплекс мультимедійних технологій з високим дидактичним потенціалом, телекомунікаційну технологію, комп'ютерне навчання іноземних мов та методи інтенсивного навчання іноземних мов.

Упровадження сучасних та інноваційних підходів до викладання англійської мови у ВНЗ повинно відбуватися за відпрацьованою моделлю, яка передбачає спочатку впровадження в навчальний процес нових мультимедійних матеріалів, потім створення навчальних програм, спеціальних навчальних аудиторій, електронних бібліотек, медіатек, підключення до Інтернету і розробку власних мультимедійних ресурсів, що дасть можливість перейти від пасивного до активного способу реалізації освітньої діяльності.

Мультимедійні технології при інтенсивному навчанні іноземної мови слід використовувати при вивченні тем для навчання іноземної мови за різними напрямками навчання, у межах яких на основі підібраних текстів-полілогів вивчається лексичний та граматичний матеріал, здійснюється навчання читання та письма, проводиться спілкування курсантів.

На кафедрах іноземної мови слід організовувати центри мультимедійних технологій, за допомогою яких створюється тематична медіатека.

Сучасні інформаційні технології вимагають впровадження нових підходів до навчання. Це не традиційна система плюс комп'ютер, це зовсім інший навчальний процес, який повинен забезпечувати розвиток комунікативних, творчих і професійних знань, потребу у самовдосконаленні, постійній самоосвіті.

Список використаної літератури

1. Китайгородская, Г. А. Методика интенсивного обучения иностранному языку / Г. А. Китайгородская, В. А. Бухбиндер. – К. : Освіта, 1988. – 279 с.
2. Джонсон, Д. Методы обучения. Обучение в сотрудничестве / Д. Джонсон, Р. Джонсон, Э. Джонсон-Холубек ; пер. с англ. З. С. Замчук. – СПб. : Экономическая школа, 2001. – 256 с.
3. Кларин, М. В. Педагогическая технология в учебном процессе. Анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. – М. : Знание, 1989. – 80 с.
4. Бичкова, Н. И. Особенности интенсивного обучения иностранным языкам в языковом педагогическом вузе // Интенсивное обучение иностранным языкам в высшей школе / Н. И. Бичкова, Н. К. Складенко ; под ред. Г. А. Китайгородской. – М. : Издательство Московского университета, 1998. – 127 с.
5. Бабанский, Ю. К. Интенсификация процесса обучения / Ю. К. Бабанский. – М. : Знание, 1987. – 79 с.
6. Ишханян, Н. Б. Пути формирования лингвосоциокультурной компетенции в интенсивном курсе обучения иностранному языку : автореф. дисс. канд. пед. наук / Н. Б. Ишханян. – М., 1996. – 24 с.